

Lausunto

11.12.2025

Asia: VN/36135/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Organisaatio tai vastaajataho

Hyvinvointialue (ml. Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä)

Kysymys viranomaisille, mikä on lausuntoa käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä?

-

Lausunnonantajan lausunto

Onko ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteista säätämisestä kannatettava?

Kyllä

Perustelut ja lisähuomiot esityksen kannatettavuutteen liittyen.

Lakiehdotukset ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia, mutta käytännön toteutus vaatii kansallisia rakenteita, selkeämpää ohjeistusta mutta myös laajaa yhteiskunnallista keskustelua mm. periaatteista. Erityisesti terveydenhuollon hoitomenetelmien ja teknologian nopea kehittymisen ja sosiaalihuollon kasvavien kustannusten myötä kansallinen julkisen palveluvalikoiman määrittäminen on tärkeää. Ehdotus on hyvä pohja tälle työlle, kun esityksessä säädetään periaatteista millä palveluvalikoimaan kuulumista arvioidaan.

Lakimuutoksilla pyritään hillitsemään hyvinvointialueiden kustannusten kasvua pitkällä aikavälillä. Kuitenkaan pelkkä kirjaus ei muuta palveluntarvetta tai vähennä tehtäviä eikä siten vaikuta kustannusten hillintään. Vaikutukset voivat olla välillisiä ja niiden toteutumista on vaikea tehdä etukäteen. Jatkossa on tärkeää sitovammin sopia uusien ja yleensä kalliiden ja toisaalta jo käytössä olevien vähähyötyisten menetelmien kuulumisesta julkiseen sote-palveluvalikoimaan.

Positiivista on erityisesti myös väestön hyvinvoinnin ja palvelutarpeen nostaminen yksilön hyvinvoinnin ja palvelutarpeen rinnalle sekä vaikuttavuuden huomioiminen palveluvalikoimaan kuulumista arvioitaessa.

Terveystieteiden ja sosiaalihuollon palveluvalikoiman kansallinen määrittely on tärkeää, koska hoitomenetelmät ja teknologia kehittyvät nopeasti ja kustannukset kasvavat. Lakimuutokset luovat perustan sille, miten palveluvalikoimaan kuulumista arvioidaan jatkossa. Tavoitteet ovat yhdenvertaisuus, vaikuttavuus ja kustannustehokkuus, jotka myös vahvasti ohjaavat hyvinvointialueen toimintaa. Lisäksi ehdotuksessa korostuu tarveperiaate.

Päätöksenteon tulee jatkossa perustua kokonaisharkintaan.

Kansallisten rakenteiden ja riittävän alueellisen kehittämisresursoinnin puute voi estää merkittävän lisäarvon syntymisen. Yhteistyö- ja ohjausrakenteet eivät yksin riitä turvaamaan yhdenvertaisuutta ilman kansallista sisältöohjausta. Nyt ehdotettujen periaatteiden soveltaminen voi olla vaikeasti hahmotettavaa, erityisesti ennaltaehkäisevien ja korjaavien palvelujen suhteen, joihin on tarkoitus jatkossa panostaa entistä enemmän.

Taloudellisten vaikutusten arviointi on haastavaa; vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden arviointi vaatii lisää osaamista ja resursseja.

Myöhäinen puuttuminen sosiaalisiin riskitilanteisiin voi kasvattaa kustannuksia ja haastaa hyvinvointialueiden taloudellista resursointia. Lisäselvitys taloudellisista vaikutuksista on välttämätöntä. Sosiaalihuollon osalta tarvitaan myös laajaa tutkimustyötä, jotta palvelut voidaan perustaa näyttöön vaikuttavuudesta. Lakiesityksen myötä on mahdollista edistää sosiaalihuollon menetelmien vaikuttavuuden arvioimista. Esitysluonnoksessa taloudellisia vaikutuksia kuvataan suppeasti ja riittämättömästi, eikä siitä käy ilmi nykyisen palveluvalikoiman muutokset.

Sosiaalioikeudellisten oikeusperiaatteiden ja palveluvalikoiman periaatteiden suhde jää osin epäselväksi, mikä voi vaikuttaa asiakkaan edun painoarvoon käytännön ratkaisuissa. Sosiaalihuollossa asiakkailla on enemmän oikeusturvakeinoja, mikä voi mahdollisesti lisätä oikaisuvaatimusten ja valitusten määrää.

Ehdotuksen mukaiset toimet yhtenäistäisi kansallisesti palveluvalikkoon, tällä lisättäisiin yhdenvertaisuutta ja mahdollisesti estettäisiin "palvelushoppailu" toiselta hyvinvointialueelta. Ehdotus ei ole eikä voikaan olla yksityiskohtainen eikä se suoranaisesti tuo esille miten hyvinvointialueen tehtävien vähenevät. Muutokset vaativat hyvää ja riittävää valmistelua ja toimeenpanoa. Hyvinvointialueilla täytyy myös säilyä liikkumavara järjestää palvelut kustannustehokkaasti alueen erityispiirteet huomioonottaen.

**Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista (jakso 4.2)?
Voitte perustella näkemystänne tähän.**

Katso edellinen kohta

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.

Katso perustelut ja lisähuomiot

Onko lakiehdotuksilla jotain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole otettu huomioon, ja jos on, niin millaisia vaikutuksia?

Katso perustelut ja lisähuomiot

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveystieteiden tutkimuslaki 7 a §

Katso perustelut ja lisähuomiot

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sosiaalihuoltolaki 30 a §

Katso perustelut ja lisähuomiot

Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sote-järjestämislaki 36 §

Katso perustelut ja lisähuomiot

Liittyykö esitysluonnoksen mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteiden soveltamiseen haasteita, ja jos liittyy, niin millaisia ja miten haasteita voisi mielestänne ratkaista?

Katso perustelut ja lisähuomiot

Muita näkemyksiä ja täsmennysehdotuksia?

Katso perustelut ja lisähuomiot

Lönnbäck Minna

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite - Järjestämisen palvelut